

Струка (назив):	МАШИНСТВО И ОБРАДА МЕТАЛА			
Занимање (назив):	Авиотехничар за ваздухоплов и мотор			
Предмет (назив):	КОМПЈУТЕРСКА ГРАФИКА			
Опис (предмета):	Стручни предмет – вјежбе			
Модул (наслов):	2D ГРАФИКА – CAD софтвер и алати за израда основних геометријских облика			
Датум:	Март, 2026. година	Шифра:	Редни број: 01	
Сврха				
Модул је развијен да би ученици стекли основна знања о 2D графици, те функцијама и примјени неког од програмских пакета за 2D цртање, како би у радној пракси били у могућности да прате савремене методе размјене информација везане за израду, тумачење и трансфер техничке документације и остале потребе везане за радни процес у савременом окружењу.				
Специјални захтјеви / Предуслови				
Посједовање елементарних знања из предмета: <ul style="list-style-type: none"> - Техничко цртање и машински елементи I разред - Информатика I разред - Материјали ваздухоплова I разред				
Циљеви				
Садржаји наведени у модулу оспособљавају ученике да: <ul style="list-style-type: none"> - стекну основна знања о могућностима и примјени програмског пакета за 2D цртање, - стекну основна знања о прегледу и изради 2D техничке документације у програмском пакету за 2D цртање, - користе стандарде за израду техничке документације (цртежа) као и готове шаблоне из програма, - овладају основним графичким инструкцијама, наредбама и операцијама, - омогући практичну примјену стечених теоретских знања у радној пракси, - рационално и ефикасно користе рачунар у свом раду, - развију смисао за тачност, прецизност и одговоран однос према раду.				
Теме				
<div>1. Увод – хардвер и софтвер који се користи у компјутерској графици</div> <div>2. CAD софтвер - Интерфејси програма</div> <div>3. Алати за израду основних геометријских облика</div> <div>4. Алати за измјену основних геометријских облика</div>				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Увод – хардвер и софтвер који се користи у компјутерској графици	<div>- препозна хардвер који се најчешће користи у графичким програмима,</div> <div>- препозна уређаје за комуникацију корисник - рачунар (тастатура,</div>	<div>- користи основне хардверске елементе, изврши њихово прикључивање на систем и пусти у рад.</div>	<div>- савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове,</div> <div>- ефикасно планира и организује вријеме,</div>	<div>Напомена:</div> <div>Наставник ће реализацију наставних садржаја вршити у неком од програмских пакета за 2D цртање (AUTOCAD,</div>

	миш, Trackball, графичка табла, електронска оловка, екран осјетљив на додир, 2D и 3D штампач, плотер, скенер, ласерски и фотограметријски 3D скенер, видео пројектор, фото и видео камера, аудио опрема за компјутер).		<ul style="list-style-type: none"> - испољи позитиван однос према значају спровођења прописа и стандарда који важе у оквиру 2D графике, - испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности уређаја у компјутерској графици, - испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима, - одговорно рјешава проблеме у раду, прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност за тимски рад, - испољи позитиван однос према професионално - етичким нормама и вриједностима, - испољи иницијативу и предузимљивост, 	<p>SOLIDWORKS, CATIA, PROENGINEER, INVENTOR и сл.), по сопственом избору, а у складу са техничким могућностима опреме којом школа располаже.</p> <p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ученицима показати практично и на разним примјерима објаснити начин употребе и примјену команди за 2D цртање, - ученицима показати припрему и манипулацију радним окружењем цртежа, - користи припремљене цртеже или видео-презентације у реализацији наставних садржаја, - задати вјежбу са једноставним задацима за манипулацију цртежом у радном окружењу. Ученици ће вјежбу радити самостално или у пару.
2. CAD софтвер - Интерфејси програма	<ul style="list-style-type: none"> - наведе софтвере који се најчешће користе за 2D цртање, - наведе и објасни најчешће коришћене појмове из 2D цртања, - наведе елементе графичког окружења и дефинише основне принципе рада при 2D цртању, - објасни појам 2D окружења и дефинише координатни систем, 	<ul style="list-style-type: none"> - припреми програм и радно окружење програма за рад, - изврши подешавање основних CAD параметара, - користи наредбе за креирање новог цртежа, отварање постојећег, снимање и доснимавање, - користи команде за приказивање цртежа у простору модела (помјерање, зумирање и снимање погледа), - користи наредбе и врши 	<ul style="list-style-type: none"> - испољи жељу и вољу за усавршавањем у струци и цјеложивотним учењем, - показује добру радну спретност, моторичку координацију, има добар слух и вид, - испољава одличну способност за разумијевање сложених технолошких структура, система, цртежа и информација, - испољава способност самосталног рјешавања 	<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - показати ученицима интерфејсе различитих програма, - показати ученицима како прилагодити интерфејсе програма властитим потребама и домаћим стандардима, - користити интернет и показати различите програме и њихове карактеристике, разлике и сличности.

	<ul style="list-style-type: none"> - објасни рад са командама за навигацију по цртежу, - објасни рад са командама за манипулацију фајловима цртежа, - наведе основна подешавања која претходе изради прототипа цртежа, - објасни појам простора модела, - објасни појам објекта код 2D цртања, - наведе и објасни разне начине за селектовање објеката. 	селектовање објеката на разне начине.	проблема и самосталност у раду.	
3. Алати за израду основних геометријских облика	<ul style="list-style-type: none"> - Опише начин кориштења различитих координатних система (апсолутни, релативни, поларни, сферни), - објасни потребу кориштења мреже и њено подешавање, - објасни одређивање граница цртежа и његов приказ на цртежу, - наведе врсте и објасни употребу команди за креирање простих објеката (тачка, линија, лук, круг, елипса, крива линија, конструкциона линија), - наведе и објасни 	<ul style="list-style-type: none"> - користи алатке на програму за уношење тачног положаја тачке, - подешава мрежу и остале параметре цртежа, - користи функцију Snap и Dynamic input ради лакшег цртања, - манипулише командама за креирање простих објеката (тачка, линија, лук, круг, елипса, крива линија, конструкциона линија), - манипулише командама за креирање сложених објеката (полилинија, полигон, правоугаоник), - користи алате који олакшавају прецизно 		<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користити припремљене цртеже и презентације за обраду садржаја, - објаснити ученицима команде и практично показати и објаснити на примјерима употребу различитих команди за креирање елемената цртежа, - задати вјежбу са једноставним примјером израде радионичког цртежа (2D модела). Ученици ће вјежбу радити самостално или у пару.

	употребу команде за креирање сложених објеката (полилинија, полигон, правоугаоник, лук).	креирање објеката (референтни показивач угла, референтни показивач праваца, везивање за специфичне тачке на објектима, референтна мрежа).		
4. Алати за измјену основних геометријских облика	<ul style="list-style-type: none"> - објасни команде за мијењање објеката, - објасни команде за трансформацију положаја објеката у равнини (команда за помјерање и ротацију), - објасни команде за умножавање објеката (појединачно, паралелно, симетрично и шаблонско копирање), - објасни команде за добијање нових објеката насталих мијењањем постојећих (сјечење, продужавање, развлачење, заобљавање, закошење), - објасни команду за мијењање полилинија, - објасни комаду за увећавање или смањивање дијелова за одређени проценат, - објасни примјену ручица (grip mode) објеката за обављање основних операција за 	<ul style="list-style-type: none"> - користи команде за измјену цртежа, - манипулише командама за помјерање и ротацију, - манипулише командама за умножавање објеката (појединачно, паралелно, симетрично и шаблонско копирање), - користи команде за добијање нових објеката насталих мијењањем постојећих (сјечење, продужавање, развлачење, заобљавање, закошење), - манипулише командама за мијењање полилинија, - одређује и мијења особине објеката, - врши основне потребне дораде прототипа цртежа, - креира линијске и испуњавајуће шрафуре, - врши мијењање (подешавање) изгледа шрафура. 		<p>Наставник ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - користити припремљене цртеже и презентације за обраду садржаја, - објаснити ученицима команде и практично показати и објаснити на примјерима употребу различитих команди за модификовање елемената цртежа, и израде шрафуре.

	мијењање објеката, - објасни избор и наношење шрафуре на цртеж.			
Интеграција				
<ul style="list-style-type: none"> - Техничко цртање и машински елементи, - Рачунари и програмирање 				
Извори				
<ul style="list-style-type: none"> - Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске - Друга стручна и теоријска литература - Скице - Готови припремљени цртежи - Презентације 				
Оцјењивање				
Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.				

Струка (назив):	МАШИНСТВО И ОБРАДА МЕТАЛА			
Занимање (назив):	Авиотехничар за ваздухоплов и мотор			
Предмет (назив):	КОМПЈУТЕРСКА ГРАФИКА			
Опис (предмета):	Стручни предмет – вјежбе			
Модул (наслов):	2D ГРАФИКА – Израда цртежа			
Датум:	Март, 2025. година	Шифра:	Редни број: 02	
Сврха				
Модул је развијен да ученици стекли основна знања о 2D ГРАФИЦИ, те функцијама и примјени неког од програмских пакета за 2D цртање, како би у радној пракси били у могућности да прате савремене методе размјене информација везане за израду, тумачење и трансфер техничке документације и остале потребе везане за радни процес у савременом окружењу				
Специјални захтјеви / Предуслови				
Познавање градива из предмета: <ul style="list-style-type: none"> - Компјутерска графика Модул 1 - Техничко цртање и машински елементи I разред - Информатика I разред - Материјали ваздухоплова I разред				
Циљеви				
Садржаји који се реализују у модулу оспособљавају ученике да: <ul style="list-style-type: none"> - стекну основна знања о могућностима и примјени програмског пакета за 2D цртање, - стекну основна знања о прегледу и изради 2D техничке документације у програмском пакету за 2D цртање, - користе стандарде за израду техничке документације (цртежа) као и готове шаблоне из програма, - овладају основним графичким инструкцијама, наредбама и операцијама, - практично примјене стечена теоријска знања у радној пракси, - рационално и ефикасно користе рачунар у свом раду, - развије код ученика смисао за тачност, прецизност и одговоран однос према раду.				
Теме				
1. Израда и димензионисање (котирање) техничког цртежа				
2. Израда слојева (Layer)				
3. Рад са текстом и табелама				
4. Припрема и штампање техничког цртежа				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике:
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Израда и димензионисање (котирање) техничког цртежа	<ul style="list-style-type: none"> - објасни начин израде цртежа, - објасни начин наношења основних	<ul style="list-style-type: none"> - изради цртеж кориштењем алата у програму, - користи палету алатки за	<ul style="list-style-type: none"> - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове, - ефикасно планира и	Наставник ће: <ul style="list-style-type: none"> - користити припремљене цртеже и презентације за обраду

	кота на цртежу, - објасни начин кориштења команде за димезионисање (котирање), - објасни начин одређивања стила котирања, - објасни различите начине котирања (редно, паралелно, од основне тачке...) - објасни постављање ознака толеранција, толеранција облика и положаја на цртеж, као и симбола квалитета.	котирање и наношење кота на разне елементе цртежа, - котира позицију на различите начине у зависности од начина израде предмета, - врши измјене кота, - подешава одговарајући стил котирања у зависности од стандарда, - поставља ознаке толеранција и толеранције облика и положаја на одговарајуће мјесто и користи готове ознаке, - поставља ознаке квалитета површина на цртеж.	организује вријеме, - испољи позитиван однос према значају спровођења прописа и стандарда који важе у оквиру 2D графике, - испољи позитиван однос према значају функционалне и техничке исправности уређаја у компјутерској графици, - испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима, - одговорно рјешава проблеме у раду, прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност за тимски рад, - испољи позитиван однос према професионално - етичким нормама и вриједностима, - испољи иницијативу и предузимљивост, - испољи жељу и вољу за усавршавањем у струци и цјеложивотним учењем, - показује добру радну спретност, моторичку координацију, има добар слух и вид, - испољава одличну способност за разумијевање сложених технолошких структура, система, цртежа и информација, - испољава способност	садржаја, - објаснити ученицима команде и практично показати и објаснити на примјерима употребу различитих команди, - користити цртеже који се користе у машинској струци (техничко цртање и машински елементи...). - објаснити разлику правилног и неправилног котирања.
2. Израда слојева (Layer)	- објасни улогу и изврши избор лејера на цртежу, - објасни како се подешавају параметри лејера, - објасни како се врши промјена лејера на урађеном цртежу.	- поставља лејер и користи га као средство за израду цртежа, - врши подешавања на лејеру (замрзавање, скривање, активирање, дефинисање боје и дебљине линија, уноси промјене на урађеном цртежу).		Наставник ће: - користити припремљене моделе цртежа, те видео презентације за обраду садржаја.
3. Рад са текстом и табелама	- објасни начин уношења текста на цртеж, - дефинише параметре текста (фонт, величина слова, положај...), - објасни начин уношења	- користи алатку у програму за унос текста, - подешава елементе текста, - врши унос текста у више редова и одређује изглед		Наставник ће: - користити припремљене цртеже саставнице и заглавља и ученици треба да ураде вјежбу тако што ће направити блок стандардног

	текста у више редова, - објасни начин креирања табеле, - опише принцип уређивања табела (заглавља).	и димензије, - формира табелу за унос података везаних за цртеж (саставница, заглавље), - подешава изглед и величину табеле, - уноси податке у поља табеле, мијења број поља и одређује величину и изглед поља.	самосталног рјешавања проблема и самосталност у раду.	заглавља и сачувати га као шаблон.
4. Припрема и штампање техничког цртежа	- опише начин припреме цртежа за штампу, - објасни улогу лејаута за штампање цртежа, - опише начин подешавања пројекција на папиру, - објасни принцип уношења готових заглавља на цртеж.	- припрема цртеж за штампу, - подешава лејаут простор за завршно уређивање цртежа за штампу, - наноси потребан број пројекција и одређује размјеру, - уноси унапријед урађено заглавље на цртеж, - штампа цртеж.		Наставник ће: - објаснити ученицима команде и практично показати и објаснити на примјерима употребу простора модел и лејаут, - графички рад: задати вјежбу са једноставним примјером склопа вијка и навртке коју ученици требају урадити и припремити за штампу.

Интеграција

- Техничко цртање и машински елементи
- Елементи ваздухоплова

Извори

- Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске
- Друга стручна и теоријска литература
- Скице
- Цртежи
- Узорци
- Слајдови
- Презентације

Оцјењивање

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.